

В этой статье обоснована необходимость применения межпредметных связей при формировании профессионального мастерства у студентов высших технических заведений I-II уровней аккредитации, в частности при изучении темы «Приближенные методы вычисления определенных интегралов».

It article grounds the necessity of intersubject connections accomplishing during higher technical educational establishment I-II accreditation level student professional skill forming, including definite integral approximate calculation studying.

УДК 377.42:436

Н.Я. Креденець
м. Тернопіль, Україна

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО У СТУПЕНЕВІЙ СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В АВСТРІЇ ТА НІМЕЧЧИНІ

Утвердження України як самостійної держави, перехід її економіки до ринкових відносин спричинили кардинальні зміни у суспільному житті, зумовили перегляд характеру функціонування всіх соціальних інститутів і структур та систему професійної освіти включно. Саме нові вимоги підходу до підготовки кадрів зумовлюють використання результатів професійної порівняльної педагогіки, завданням якої передусім є визначення переваг і недоліків підготовки кадрів на основі порівняльного дослідження. Значний інтерес для дослідження соціального партнерства у професійній освіті на європейському континенті викликають Німеччина та Австрія як джерела цінного освітнього досвіду.

Система професійної освіти цих країн завжди перебувала у полі зору вітчизняних та зарубіжних дослідників. В останнє десятиріччя з'явилися нові напрямки досліджень, пов'язані із сучасними трансформаційними змінами в різних галузях системи освіти, а саме: принципи розвитку професійної освіти (Н. Абашкіна), підготовка вчителів для закладів професійної освіти (А. Турчин), розвиток дуальної форми професійної освіти (Г. Федотова), ступені (шаблі) професійної освіти (М. Бетге) та інші.

Проте у цих дослідженнях лише побічно розглядається система соціального партнерства у ступеневій формі професійної освіти в межах єдиного загальноєвропейського освітнього простору. Тому вважаємо за доцільне розглянути це питання у даній статті.

Соціальне партнерство у системі професійної освіти являє собою механізм тісної взаємодії представників держави, роботодавців, профспілок і громадських об'єднань. Головні соціальні партнери співпрацюють для реалізації спільної мети: формування різнобічно розвиненої особистості та її активної самореалізації протягом усього життя, підготовки висококваліфікованого та конкурентоспроможного фахівця.

За оцінками російського дослідника (Г. Федотова) підготовка висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців реалізується у рамках дуальної системи професійної освіти. Професійна підготовка у дуальній системі навчання – єдине організаційне ціле, яке охоплює практичне навчання на підприємстві (3-4 дні на тиждень) та навчання у державній професійній школі (1-2 дні на тиждень) [4, с.6].

Соціальний феномен дуальної системи навчання полягає в поділі професійного навчання на кілька шаблів (ступенів), кожен з яких завершується іспитом. Залежно від результатів іспиту учень залишається працювати на виробництві (за умов наявності робочого місця з отриманої кваліфікації) або вдосконалює свою підготовку на наступному шаблі.

Ідея ступеневого професійного навчання стала особливо популярною в Австрії та у ФРН в 1969 році, із часу прийняття у цих країнах Закону про професійну освіту, який був повторно затверджений у 1990 році в умовах об'єднаної Німеччини. У Законах Німеччини та Австрії відображені основні положення професійного навчання на підприємстві, які діють і сьогодні. До Закону включені положення щодо укладення договору на професійне навчання у дуальній системі, вимоги до виробництва, на якому реалізується професійна підготовка,

права та обов'язки виробництва та учня, який здобуватиме на цьому підприємстві майбутню професію.

Німецький дослідник Мартін Бетге у своїй доповіді «Ступені (щаблі) професійної освіти в Німеччині на початку XXI століття» на звіті інституту освітніх досліджень Мах-Planck зазначив, що становлення дуальної системи професійної освіти ФРН тісно пов'язане з економічним та політичним розвитком країни у другій половині XIX та на початку XX ст. [6, с.525-526].

На переконання українського науковця Н. Абашкіної, високих економічних показників німецькі фахівці досягають завдяки професійній підготовці, яку вони здобувають у системі дуальної форми професійної освіти [1, с.6].

Дослідник О. Анвайлер у своєму науковому доробку «Система освіти в Європі» наголошує, що в основному за цією моделлю працюють заклади професійної освіти Німеччини. За цією ж моделлю функціонують заклади професійної освіти в Швейцарії, частково в Данії, Люксембурзі та Австрії [5, с.51].

Слід підкреслити, що великий вплив на систему освіти цієї країни мала сусідня Німеччина, яка упродовж другої половини XIX та на початку XX ст. була лідером у секторі професійної освіти. Зокрема, австрійський науковець Оскар Ахс у своїй науковій праці «Ступені освіти в Австрії» підкреслює, що професійна освіта в Австрії реалізується також у межах дуальної підготовки учнів на підприємствах (80 відсотків) та навчання в професійних школах (20 відсотків) [7, с.17].

Основною перевагою даного професійного навчання є низька собівартість, що в умовах ринкової економіки зумовила успішне впровадження ступеневої моделі навчання в практику. Адже модель ступеневого навчання складається із: а) першого ступеня – базового професійного навчання (після одержання якого учню надається робота низької кваліфікації); б) другого ступеня – професіоналізації або професійної спеціалізації (після чого робота надається на конкретному підприємстві, що вимагає стандартизованого рівня кваліфікації). Учні, що склали успішно іспити продовжують навчання на третьому та четвертому ступенях (щаблях), а після їхнього успішного закінчення – одержують високу професійну кваліфікацію.

Важливо відзначити, що ідея ступеневого навчання одержала підтримку у роботодавців, які залучали на свої підприємства, відповідно потреб виробництва робочу силу різної кваліфікації: а) допоміжних робітників, які володіють лише деякими, елементарними вміннями та навичками; б) кваліфікованих робітників, які можуть самостійно виконувати конкретні вказівки; в) висококваліфікованих робітників, які спроможні самостійно вирішувати поставлені перед ними завдання.

Провідний російський науковець, доктор педагогічних наук Галина Анатоліївна Федотова зазначає, що система професійної освіти є ареною зіткнень неоднорідних, а іноді й протилежних інтересів соціальних партнерів. Якщо можна порушити питання про пріоритетність соціальних партнерів, у першу чергу, варто виділити провідного соціального партнера – роботодавця. Необхідно підкреслити, що будь-яке приватне підприємство в регульованій ринковій економіці ФРН поставлено у жорстку конкурентну боротьбу [4, с. 91-92].

На переконання німецьких дослідників П. Гільда та Ю. Штауса, у такій складній соціальній та економічній боротьбі профспілки є провідним соціальним партнером у професійному навчанні. Представники професійних спілок виступають із наступними вимогами: забезпечити молодь гарантоване основним законом – Конституцією – правом на професійну освіту; створити учнівські місця на підприємствах та зобов'язати їхніх власників дотримуватися запропоновані Конституцією та регламентовані відповідними документами права учнів; передбачити для всієї молоді рівні шанси в одержанні повноцінного професійного навчання; сприяти створенню робочих місць для учнів, які успішно закінчили професійне навчання; забезпечити учнів такими професійними знаннями, вміннями та навичками, які відповідають рівню розвитку сучасного виробництва, ліквідуючи їхню залежність від конкретного підприємства та надаючи свободу у виборі місця роботи. Представники

профспілок послідовно захищають ці вимоги в комісіях із професійної освіти, які створені відповідно до Закону про професійну освіту. Комісії зобов'язані контролювати виробниче навчання, приймати участь у розробці програм і навчальних планів, у прийомі іспитів та видачі кваліфікаційних свідоцтв [8, с. 157-181].

Принципово важливим є те, що профспілки ініціювали становлення нової ступеневої форми навчання у професійних академіях, випускники яких одержують найвищу кваліфікацію. На зразок подібних закладів у Німеччині з'явилася та розширилася в Австрії мережа вищих фахових закладів [2, с.76]. Це стало наслідком дискусій, вивчення досвіду Німеччини, Австрії. Вони були серед тих країн, які своєчасно відгукнулися на тенденцію «професіоналізації» вищої освіти [3, с.195]. Важливим є те, що рівень підготовки в професійних академіях вище за середній в порівнянні з дуальною формою навчання. Тривалість навчання в професійній академії – три роки, практика проводиться на підприємстві, а теоретична частина – в академії. Випускники професійних академії отримують робочі місця на підприємстві, оскільки вже з початку роботи та навчання є персоналом цього підприємства. Особливо важливим є те, що претендентам не потрібен час на адаптацію. Адже для нового співробітника адаптаційний період триває від року до півтора, а це означає, що ефективність його продуктивної праці істотно відрізняється від фахівця, який "виріс" на підприємстві.

Головним чином увесь процес професійного навчання в академіях відбувається за участю роботодавців та профспілок конкретного підприємства, що регламентує, регулює та координує навчання своїх співробітників разом з адміністрацією академії. Таким чином, роботодавці разом із профспілками виступають у ролі замовників освітніх послуг, які диктують свої умови та свою модель професійної підготовки, вимагаючи дотримання виконання замовлення на високому та якісному рівні.

Отже, узагальнюючи досвід становлення та розвитку соціального партнерства у ступеневій системі професійної освіти в Німеччині та Австрії, можемо констатувати, що у тісній співпраці усіх соціальних партнерів знаходить відображення дійова зацікавленість обох держав щодо зміцнення своїх економічних спроможностей, які гарантуються насамперед власними засобами нарощування людського капіталу націй конкурентоспроможності та формування відкритого світового ринку для кваліфікованої робочої сили як на національному, так і на міжнародному ринках праці.

Література:

1. Абашкіна Н.В. Педагогічні та психологічні основи діяльності служб професійної орієнтації в Німеччині. – Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2006. – 91 с.
2. Андрощук Г., Андрощук А. Система освіти в Австрії. // Рідна школа. - №10.- 2000. – С. 76.
3. Людмила Антонюк, Костянтин Корсак. Освіта в Австрії – стан і тенденції розвитку. //Освіта і управління (науково-практичний журнал). - Т.5. - 2002. – С. 195.
4. Федотова Г.А. Развитие дуальной формы профессионального образования: Опыт ФРГ и России : Дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08. – М.: РГБ, 2003. – 340 с.
5. Anweiler: Bildungssysteme in Europa. - Weinheim, 1996.
6. Das Bildungswesen in der BRD. Ein Bericht des Max Plank Instituts für Bildungsforschung. Hamburg. - 2003. – S. 525–526.
7. Oskar Achs. Das Österreichische Bildungswesen. Hg. Vom Bundespressdienst. - Wien, 1990. – S. 17.
8. Stauss Jurgen, Hild Paul, Entwicklungen auf dem Ausbildungsmarkt. In: Jahrbuch Arbeit und Technik in Nordrhein-Westfalen. Hg. Vom Werner Fricke. - Bonn, 1985. – S. 157-181.

Анализируются фундаментальные принципы социального партнерства в ступенчатой системе обучения, которые служат для обеспечения развития и совершенствования качества профессионального образования в пределах общеевропейского образовательного пространства.

Fundamental principles of social partnership in degree system of teaching which provide development and improvement of professional education within European educational community are being analyzed.